

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 46
від 15 жовтня 2020 року

**Про проект Закону України
“Про внесення змін до деяких законів України
щодо встановлення гарантій оплати праці
педагогічних і науково-педагогічних працівників”
(реєстр. № 3895-1 від 30.07.2020)**

Розглянувши проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення гарантій оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників” (реєстр. № 3895-1 від 30.07.2020), поданий народними депутатами України Королевською Н.Ю., Солодом Ю.В., Гнатенком В.С., Комітет зазначає наступне.

Законопроект є альтернативним до проекту Закону України “Про запровадження базової зарплатні педагогів на рівні трьох мінімальних заробітних плат та запровадження доплати за кваліфікацію та стаж для педагогів” (реєстр. № 3895 від 17.07.2020).

Законопроектом пропонується внести зміни до законів України “Про освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про повну загальну середню освіту” та “Про позашкільну освіту”, якими, відповідно до Пояснювальної записки законопроекту, встановлюються “гарантії оплати праці педагогічних працівників на рівні трьох мінімальних заробітних плат та доплат за їх кваліфікацію та трудовий стаж, а також усунення розбіжностей в законодавстві стосовно розміру посадового окладу педагогічних працівників найнижчої кваліфікаційної категорії та дати вступу в дію цієї норми”.

Цими змінами передбачається, зокрема:

- скасування перехідного періоду (до 2023 року) для реалізації норм ч. 2 ст. 61 Закону України “Про освіту” щодо збільшення посадового окладу педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії до розміру трьох мінімальних заробітних плат;

- врегулювання питання оплати праці педагогічних працівників закладів дошкільної освіти і закладів позашкільної освіти (зміни до ст. 30 Закону України “Про дошкільну освіту” та ст. 22 Закону України “Про позашкільну освіту”);

- посадовий оклад помічників вихователів та нянь встановлюється у розмірі не менше ніж 50 відсотків посадового окладу педагогічного працівника закладу дошкільної освіти найнижчої кваліфікаційної категорії (абз. 16 ч. 3 ст. 30 Закону України “Про дошкільну освіту” у редакції законопроекту);

- скасування норми щодо припинення дії безстрокового трудового договору з керівниками державних і комунальних закладів загальної середньої освіти та педагогічними працівниками таких закладів, яким виплачується пенсія за віком (п. 3 розділу X “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про повну загальну середню освіту”).

Зміни до законів України “Про дошкільну освіту” та “Про позашкільну освіту” фактично дублюють окремі положення статті 61 Закону України “Про освіту” щодо посадових окладів, встановлення доплат, надбавок, премій, інших видів заохочень, надання матеріальної допомоги для вирішення соціально побутових питань, окрім порядку оплати праці таких учасників освітнього процесу у сфері дошкільної освіти, як помічники вихователя та няні (абз. 16 ч. 3 ст. 30 Закону України “Про дошкільну освіту” в редакції законопроекту). На думку **Міністерства освіти і науки України** та **Головного науково-експертного управління Верховної Ради України (далі – ГНЕУ)**, такий підхід до вирішення проблеми оплати праці педагогічних працівників закладів дошкільної та позашкільної освіти виглядає невдалим, оскільки не узгоджується із вимогами законодавчої техніки, яка не передбачає дублювання одних і тих самих нормативних приписів у різних законах: припис загального характеру, який стосується, наприклад, оплати праці педагогічних працівників усіх складників системи освіти у базовому законі, має діяти і щодо вказаних працівників у спеціальних законах про окремі складники системи освіти.

Також, у своєму експертному висновку ГНЕУ зазначило, що практична реалізація положень законопроекту потребуватиме додаткових витрат, оскільки проектом пропонується забезпечити реалізацію положення ч. 2 ст. 61 цього Закону України “Про освіту” щодо встановлення посадового окладу педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії у розмірі трьох мінімальних заробітних плат у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом (п.3 розділу II “Прикінцеві та перехідні положення” проекту).

У зв’язку з цим ГНЕУ звернуло увагу на необхідність дотримання вимог ст. 91 Регламенту Верховної Ради України та ст. 27 Бюджетного кодексу України щодо надання належного фінансово-економічного обґрунтування законопроекту, а також пропозицій змін до законодавчих актів щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення його збалансованості.

ГНЕУ звернуло увагу на те, що запропоновані у проекті зміни до Закону України “Про повну загальну середню освіту” щодо виключення з цього Закону положень про укладення з педагогічними працівниками державних та комунальних закладів, які досягли пенсійного віку та яким виплачується пенсія за віком, трудових договорів на строк від одного до трьох років, не узгоджуються із предметом проекту, яким згідно із його назвою є встановлення гарантій оплати праці педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Міністерство фінансів України у своєму експертному висновку не підтримує законопроект № 3895-1 і зазначає, що реалізація проекту Закону України впливатиме на видаткову частину державного і місцевих бюджетів. Зокрема, за орієнтовними розрахунками Міністерства, на збільшення посадового окладу педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії в розмірі трьох мінімальних заробітних плат до кінця 2020 року необхідно додатково близько 93 млрд гривень. Неінфляційні джерела покриття додаткових видатків наразі відсутні. Джерелами покриття додаткових видатків можуть бути лише зростаюча економіка, підвищення ефективності використання коштів або суттєве збільшення дефіциту державного бюджету.

За відсутності неборгових джерел фінансування дефіциту державного бюджету його збільшення призводить до зростання державного боргу, який і так нині є критично високим. Наприклад, у Державному бюджеті України на 2020 рік виплати за боргом становлять більше третини доходів. Тому питання підвищення розмірів заробітної плати педагогічних працівників має вирішуватися комплексно для працівників усієї бюджетної сфери та з урахуванням фінансових можливостей державного та місцевих бюджетів. Окрім того, Міністерство звертає увагу на те, що зазначені норми закріплені у статті 61 Закону України “Про освіту”.

Також Міністерство не погоджується з виключенням норм щодо припинення безстрокових трудових договорів, оскільки це унеможлиблює якісні зміни, пов’язані з кадровим оновленням.

Міністерство освіти і науки України, в цілому підтримуючи ініціативи, спрямовані на підвищення рівня соціального захисту педагогічних працівників, вважає недоцільним прийняття зазначеного законопроекту.

Зокрема, Міністерство звертає увагу на те, що на реалізацію норм законопроекту щодо встановлення посадового окладу педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії на рівні не менше трьох мінімальних заробітних плат необхідно додатково передбачити в Державному бюджеті України у 2021 році щонайменше 300 млрд. грн. на підвищення оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників. Водночас у пояснювальній записці до законопроекту не визначені джерела покриття таких витрат у бюджеті країни.

Також Міністерство зазначає, що законопроектом не передбачається внесення змін до спеціальних законів щодо сертифікації педагогічних працівників Закону України “Про позашкільну освіту” та до Закону України “Про дошкільну освіту”, натомість законопроектом пропонується встановити для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти та позашкільної освіти, які пройшли сертифікацію, щомісячну доплату в розмірі 20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) пропорційно до обсягу педагогічного навантаження протягом строку дії сертифіката.

Щодо виключення норми Закону України “Про повну загальну середню освіту” (абзац третій частини другої статті 22), якою передбачено, що педагогічні працівники державних і комунальних закладів загальної середньої освіти, які досягли пенсійного віку та яким виплачується пенсія за віком, працюють на

основі трудових договорів, що укладаються строком від одного до трьох років, Міністерство зазначає наступне. Закон України “Про повну загальну середню освіту” передбачає не звільнення педагогічних працівників, яким виплачується пенсія за віком, а визначає механізм переоформлення безстрокових трудових договорів на строкові, після закінчення строку дії яких можуть укладатися нові трудові договори строком від 1 до 3 років відповідно до абзацу третього частини другої статті 22 Закону. Водночас Закон не обмежує кількості разів переукладання таких договорів у подальшому. Педагогічний працівник, який отримує пенсію за віком, може бути звільнений до 1 липня 2020 року лише у випадку небажання продовжувати свою педагогічну діяльність на основі строкового трудового договору.

Також Міністерство звертає увагу на те, що відповідно до статті 9 Кодексу законів про працю України умови договорів про працю, які погіршують становище працівників порівняно з законодавством України про працю, є недійсними.

Враховуючи викладене, а також рішення підкомітету з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях від 9 жовтня 2020 року рекомендувати направити законопроект № 3895-1 на доопрацювання з урахуванням пропозицій, зазначених у цьому Рішенні, **Комітет вирішив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 3 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення гарантій оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників” (реєстр. № 3895-1 від 30.07.2020), поданий народними депутатами України Королевською Н.Ю., Солодом Ю.В., Гнатенком В.С., за наслідками розгляду у першому читанні повернути суб’єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Доручити виступити від Комітету при розгляді цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України народному депутату України, Голові Комітету з питань освіти, науки та інновацій С. Бабаку.

Голова Комітету

С.В. Бабак